

Dünya

Ne Konuşuyor?

16 - 31 Ağustos 2024 | YIL: 3 / SAYI: 62

Piyasaların Faiz İndiriminden Çok Daha Fazlasına İhtiyacı Var

Netanyahu Kariyerini Kurtarmak İçin Bölgesel Savaş Tehdidinde Bulunuyor

Yeni Bir Nükleer Çağ?

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Piyasada yaşanan son zayıflık, yen carry trade'inin aniden çözülmesinin yanı sıra, kâr alımlarıyla birlikte ABD'nin son istihdam ve imalat rakamlarına ilişkin endişelerin birleşiminden kaynaklanmıştır. Yatırımcılar kamu hizmetleri ve gayrimenkul hisselerine yönelirken, bu sektörler düşük faizlerden çok **canlı bir ekonomi** ve **güçlü bir tüketici talebine** ihtiyaç duymaktadır. Gevşek para politikaları para biriminin satın alma gücünü aşındırırken, hisse senetlerinin ve riskli varlıkların, gerçek enflasyona karşı bir koruma sağlayabileceği belirtilmiştir. FED'in, Eylül ayında faiz indirimine gidebileceği öngörülürken, 25 ya da 50 baz puanlık bir faiz indirimi ile kredi talebinde veya mevduat artışında ani bir patlamaya sebep olmayacağı vurgulanmıştır.
- Almanya'daki bazı şirketler, **kalifiye eleman** sıkıntısının azaldığını belirtse de sorun hâlâ devam etmektedir. Nisan ayında şirketlerin %34,9'u bu sıkıntıyı dile getirirken, ağustos ayında bu oran %33,8'e düşmüştür. Ancak, birçok sektörde hala kalifiye personel bulma zorluğunun sürdüğü rapor edilmiştir. IFO'nun bir diğer makalesinde ise Alman ihracat sektöründeki durumun ağustos ayında kötüleştiği belirtilmiş; ihracat beklentisinin temmuz ayındaki -2,2 puandan ağustos ayında -4,8 puana gerilediği ifade edilmiştir. Gıda endüstrisi ve deri üreticileri ihracatta büyüme beklerken, bilgisayar ve kimya endüstrilerinde ihracatın sabit kalması öngörülmektedir. Mobilya sektörü yurtdışından gelecek siparişlerde azalma beklerken, otomotiv, metal üretim ve işleme endüstrilerinde de uluslararası satışların düşeceği tahmin edilmektedir.
- 2023 yılı Ekim ayında başlayan İsrail-Filistin Savaşı'nın ardından, Husilerin Kızıldeniz'deki ticari gemilere ve insansız hava araçlarına yönelik saldırıları bölgedeki siyasi ve stratejik durumu daha da karmaşık hale getirmiştir. **Kızıldeniz**, dünya ticaretinin %15'inin geçtiği önemli bir deniz yoludur ve bu saldırılar, **Babülmendep Boğazı**'ndan geçen gemi trafiğini %78 oranında azaltmıştır. Husilerin modernize edilmiş cephanelikleri, bölgedeki ticaretin ve tedarik zincirlerinin aksamasına yol açmış ve bu durum Mısır ekonomisini de olumsuz etkilemiştir. **Süveyş Kanalı**'ndan elde edilen gelir 2023'te %23,5 oranında azalırken, 2024 Ocak ayında bu düşüş %40'a ulaşmıştır.

- Çinli askeri stratejistler, uzun zamandır Tayvan'ı abluka altına almayı planlamaktadır. Tayvan'ın dışa bağımlı ekonomisi nedeniyle Çin'in uygulayabileceği **üç ana abluka senaryosu** vardır: **Kinetik abluka**, Tayvan'ı askeri olarak tecrit ederek deniz ve hava yollarını kapatmayı ve sürekli füze saldırılarıyla direncini kırmayı hedefler; **madencilik ablukası**, mayın döşeyerek deniz yollarını izole eder ve siber saldırılarla uluslararası tepkileri minimize etmeye çalışır; **sınırlı ablukada** ise Tayvan çevresinde tatbikatlar yapılır ve sadece belirli deniz yolları hedef alınır. Her üç senaryo da Tayvan'ı ablukaya almak ve direnişini kırmak amaçlanmaktadır. Ancak, Çin'in başarısızlığa yol açabilecek faktörleri dikkatle değerlendirmesi gerekmektedir.
- İsrail'in Lübnan'da **Hizbullah liderine** ve İran'da Hamas'ın siyasi lideri **İsmail Haniye**'ye düzenlediği suikastlar, Ortadoğu'daki durumu daha da kötüleştirmiştir. Bu eylemler, İsrail Başbakanı **Netanyahu'nun** siyasi geleceğini korumak amacıyla bölgesel gerilimleri kasıtlı olarak artırdığını göstermektedir. Netanyahu'nun, savaşın sona ermesinden sonra yolsuzluk suçlamalarıyla karşı karşıya kalacağı belirtilmiştir. İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırıları ve Lübnan'a yönelik askeri eylemleri, bölgesel çatışmayı derinleştirme riski taşımaktadır. Bu durum uluslararası toplumda büyük tepkilere neden olabilir ve insani krizleri daha da ağırlaştırabilir. İsrail'in askeri stratejileri dünya çapında milyonlara insanın hayatını etkilemektedir.
- Daha sürdürülebilir enerji teknolojilerine geçişle birlikte **lityum**, stratejik bir kaynak olarak öne çıkmıştır ve Çin, Arjantin'deki lityum yatırımlarını önemli ölçüde artırmıştır. **Arjantin, küresel lityum rezervlerinin beşte birine** sahiptir ve 2024 yılında üretimini 81.000 metrik ton ile iki katına ulaştırması beklenmektedir. 2020-2023 yılları arasında Çin'in bölgedeki madencilik projelerine yaptığı yatırımlar, toplam 3,2 milyar dolara ulaşarak ABD yatırımlarının iki katına çıkmıştır. Çin'in lityum sektöründeki artan etkisi, küresel olarak kritik kaynakları güvence altına almaya yönelik bir stratejiyi kapsarken, ABD, temiz teknoloji tedarik zincirlerini çeşitlendirme ve Çin'e duyulan bağımlılığı azaltma çabasıdadır. Arjantin'in lityum üretim kapasitesi artırıldıkça, Çin ve ABD arasındaki rekabet küresel kaynak piyasalarını etkileyecektir.

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

16-31 Ağustos 2024

Bu Rapor, **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)** tarafından özel olarak hazırlanmıştır.

Bu yayının tüm hakları KOSAM'a aittir. KOSAM'ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir. Bu yayındaki tüm fikirler tamamen derlenen enstitüler, yayınlayan yazarlara aittir ve KOSAM'ın yayın politikalarını yansıtmamaktadır.

COPYRIGHT © 2024

KOSAM - Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cd. No:130 D:H, 42020 Karatay / Konya TÜRKİYE

Tel: 0539 897 21 01

www.kosam.org

info@kosam.org

İçindekiler

A. EKONOMİ	1
1. Piyasaların Faiz İndiriminden Çok Daha Fazlasına İhtiyacı Var / Mises Institute (ABD)	1
2. Almanya'nın Vasıflı İşçi Açığı Azalıyor / IFO Institute (Almanya)	2
3. Küresel Ekonomi İçin Sırada Ne Var? / National Institute of Economic and Social Research (Birleşik Krallık).....	3
4. ABD ve Çin Arasındaki Teknolojik Ayrışmanın Ticaret ve Refah Üzerindeki Etkisi / Research Institute of Economy, Trade and Industry (Japonya)	4
5. Almanya'nın İhracat Beklentileri Düşüyor / IFO Institute (Almanya).....	5
6. Hızla Gelişen Deniz Mühendisliği, Çin'in Ekonomik Büyümesinde Önemli Bir Unsur Olacak mı? / Global Times (Çin).....	6
7. Kızıldeniz'de Yaşanan Husi Saldırıları ve Mısır'da Derinleşen Ekonomik Sıkıntılar / Indian Council of World Affairs (Hindistan).....	7
8. İşverenler İşsiz Kişileri İşe Almaya Hevesli mi? / IZA World of Labor (Almanya)	8
9. Kanada'da Demiryollarının Kapatılması / Wilson Center (ABD)	10
B. POLİTİKA	13
1. NATO: Denizaltı Bağlantılarını Korumak İçin Daha Fazla Çaba Gerekiyor / Center for European Policy Analysis (ABD).....	13
2. Rusya-Ukrayna Savaşı: Batı Yaptırımlarının Sınırları ve Rusya'nın Stratejik Tepkisi / Korea Institute for International Economic Policy (Güney Kore).....	14
3. Yeni Bir Nükleer Çağ? / Center for Strategic & International Studies (ABD)	16
4. Çin Tayvan'ı Nasıl Abluka Altına Alabilir? / Center for Strategic and International Studies (ABD)	17
5. Rusya, İran ve Çin Arasındaki Yakınlaşmanın Temel Dayanakları / Valdai Discussion Club (Rusya)	19
6. Netanyahu Kariyerini Kurtarmak İçin Bölgesel Savaş Tehdidinde Bulunuyor / THE HILL (ABD)	20
7. Venezuela'daki Seçimler Teknolojinin Demokrasinin Düşmanı Değil Müttefiki Olabileceğini Gösterdi / Centre for European Policy Studies (Belçika)	21

C. ÇEVRE.....	23
1. Hindistan-Sri Lanka İlişkilerinde Yeşil Borç Takasları / Observer Research Foundation (Hindistan)	23
2. Sudan Çatışmaları ve Çiftçiler / International Food Policy Research Institute (ABD) 24	
3. Lityum Savaşı: Çin ve ABD'nin Arjantin'deki Stratejileri / Institute for Security and Development Policy (İsveç)	26
4. Fosil Yakıt Tüketimi: Küresel Güney ve Kuzey'in Perspektifi / Observer Research Foundation (Hindistan)	27
D. SOSYAL.....	30
1. Afrika'daki Mpox Salgınına Yönelik Küresel Faaliyet, COVID-19'dan Ders Alınıp Alınmadığını Gösterecektir / Chatham House (Birleşik Krallık)	30
2. Afganistan'daki Uyuşturucu Sorunu / Afghanistan Analysts Network (Afganistan) .	31
E. TEKNOLOJİ.....	34
1. Yapay Zekâyı Yönetmek İçin Tekerleği Baştan İcat Etmeyin / Council on Foreign Relations (ABD)	34
2. İnovasyon Yanılgısı: ABD-Çin Teknoloji Yarışı / Foreign Affairs (ABD)	35
F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER	38

A. EKONOMİ

1. Piyasaların Faiz İndiriminden Çok Daha Fazlasına İhtiyacı Var / Mises Institute (ABD)

Piyasada yaşanan son zayıflık, **yen carry trade**'in aniden çözülmesinin yanı sıra, kâr alımlarıyla birlikte ABD'nin son istihdam ve imalat rakamlarına ilişkin endişelerin birleşiminden kaynaklanmaktadır. Ancak, faiz indirimlerinin piyasaları tüm zamanların en yüksek seviyelerine taşımak için yeterli olmayacağı belirtilmiştir. Yatırımcılar kamu hizmetleri ve gayrimenkul hisselerine yönelirken, bu sektörler düşük faizlerden daha çok canlı bir ekonomi ve güçlü bir tüketici talebine ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple sadece faiz kararlarının yetersiz kalabileceği düşünülmektedir. Piyasalar, sürekli artan para arzını ve gelecekteki para birimi değer kaybını göz ardı ederek yükselmektedir. Ancak, bir sonraki **merkez bankası gevşeme kararı** 2025 yılına kadar **gelmeyecektir**.

Yatırımcılar, artan hükümet harcamaları ve kamu borcunun neden olduğu mali zorlukların, devlet tahvillerini daha pahalı hale getiren, para biriminin satın alma gücünü aşındıran, hisse senetlerini ve riskli varlıkları daha cazip hale getiren ultra gevşek para politikalarına yol açacağını düşünmektedir. Yatırımcılar, parasal ve mali çılgınlıktan resesyon endişesinden daha fazla korktukları için hisse senetleri ve riskli varlıklar için daha yüksek değerlemeleri kabul etmeye devam edebilirler. Gevşek para politikaları para biriminin satın alma gücünü aşındırırken, hisse senetleri ve riskli varlıklar, gerçek enflasyona karşı bir koruma sağlayabilmektedir.

Piyasa katılımcılarının çoğu, daha yüksek likidite enjeksiyonunun mevcut mali dengesizlikleri maskeleyeceğinin farkındadır. Ekonomideki sürdürülemez bütçe açığı harcamaları para basma anlamına gelirken, bu durum uzun vadede itibari para birimlerinin satın alma gücünü zayıflatır. Dolayısıyla resmi para biriminin satın alma gücünü kaybetmesiyle itibari para cinsinden değeri her zaman artacak olan hisse senetlerini ve riskli varlıkları satın almak bir fırsat olarak görülmektedir. FED'in iki günlük toplantısında faizleri sabit tutma kararı almasının ardından, Powell faiz indirimlerinin Eylül ayında gelebileceğinin sinyalini verse de hisse senetleri düşüşe geçmiştir. Piyasalar likiditedeki düşüşü dikkate alarak alım baskısını azaltmıştır. Bu nedenle, piyasada çoklu

baskı ortamı ortaya çıkmıştır. FED, eylül ayında faiz indirimine gidebileceği öngörülürken, 25 ya da 50 baz puanlık bir faiz indiriminin kredi talebinde veya mevduat artışında ani bir patlamaya sebep olması beklenmemektedir.

Kaynak: *Mises Institute*

Erişim: <https://mises.org/mises-wire/markets-need-lot-more-rate-cut>

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, FED, Piyasa, Yatırım.

2. Almanya'nın Vasıflı İşçi Açığı Azalıyor / IFO Institute (Almanya)

Almanya'daki bazı şirketler yaşanan kalifiye eleman sıkıntısının hafiflediğine inanmaktadır. Nisan ayında görülen %34,9'luk orana kıyasla ağustos ayında şirketlerin %33,8'i kalifiye eleman bulmakta sıkıntı yaşadığını belirtmektedir. IFO uzmanı Klaus Wohlrabe konuyla ilgili "Durgun ekonomi şu anda kalifiye işçi talebini de azaltıyor. Ancak demografik değişim nedeniyle bu sorun kalıcı olacak ve daha da kötüleşecek." vurgusu yapmaktadır.

Hizmet sağlayıcıların %39,7'si zor durumda iken işe alım ve geçici istihdam büroları da (yaklaşık %70) yeterli sayıda **kalifiye personel bulamamaktadır**. Hukuk ve vergi danışmanları ile denetim şirketleri için de durum benzerdir. Lojistik sektöründe şirketlerin neredeyse üçte ikisi uygun adaylar aramaktadır. İmalat sektöründe, yaklaşık

her dört şirketten biri personel bulmakta sorun yaşadığını bildirmiştir. Otomotiv sektöründe bu rakam %30'un biraz altında olurken mobilya sektöründe ise bu oran %14'tür. Ticaret ve inşaat sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin yaklaşık dörtte biri kalifiye eleman sıkıntısı yaşadığını bildirmiştir.

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2024-08-21/germanys-shortage-skilled-workers-eases-slightly>

Anahtar Kelimeler: Almanya, İstihdam, Kalifiye Eleman.

3. Küresel Ekonomi İçin Sırada Ne Var? / National Institute of Economic and Social Research (Birleşik Krallık)

Gelişmiş ekonomilerde merkez bankalarının son iki yılda salgın sonrası artan enflasyona yanıt olarak **para politikalarını sıkılaştırdığı** belirtilmiştir. Aynı zamanda, özellikle ABD'de maliye politikaları genişlemektedir. Salgın döneminde düşen petrol ve doğalgaz fiyatları ile azalan tedarik zinciri baskıları manşet enflasyonun hedef seviyelere yaklaşmasına olanak sağlamıştır. Temmuz ayında çekirdek enflasyon ABD'de %2,9, Euro Bölgesi'nde ise %2,6 olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak: NIESR

Ancak çekirdek enflasyon manşet enflasyonun gerisinde kalmıştır. Bu nedenle bazı merkez bankaları faiz oranlarını düşürme konusunda temkinli davranmaktadır. Avrupa

Merkez Bankası, Euro Bölgesi'nde enflasyonun daha istikrarlı olması nedeniyle faiz oranlarını daha hızlı düşürme kararı almıştır.

Küresel ekonomik büyüme 2023'te 2008 mali krizinden bu yana **en düşük seviyesine gerilemiştir**. 2024 yılında da benzer bir yavaşlama beklenmektedir. Bu yavaşlamanın ana nedenleri **yüksek enflasyon** ve **agresif para politikasının sıkılaştırılmasıdır**. Bu faktörlerden gelişmiş ekonomiler, gelişmekte olan ekonomilere göre daha fazla etkilenmektedir. Euro Bölgesi'nde imalat büyüme oranı nispeten zayıf kalırken, büyük ekonomilerde yavaşlama gözlenmiştir. Ancak, düşük faiz oranlarının 2024 yılında büyümeyi desteklemesi beklenmektedir. 2024 yılında da ABD ekonomisinin dirençli olması beklenmektedir. Büyüme oranlarının yavaşlaması, sıkı para politikalarının yanı sıra nüfusun yaşlanması, iklim değişikliği gibi yapısal faktörlerden de kaynaklanmaktadır.

Erişim: <https://www.niesr.ac.uk/blog/what-next-global-economy>

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Enflasyon, İmalat.

4. ABD ve Çin Arasındaki Teknolojik Ayrışmanın Ticaret ve Refah Üzerindeki Etkisi / Research Institute of Economy, Trade and Industry (Japonya)

ABD ile Çin arasındaki teknolojik farklılık ve bunun uluslararası ticaret ve teknoloji transferi üzerindeki etkilerini değerlendiren bir çalışmada, ABD ve Çin'in siyasi ve güvenlik kaygıları nedeniyle 2010'lu yılların sonlarında küresel tedarik zincirlerini ayırma sürecine başladıkları ifade edilmiştir. Bu süreç özellikle teknolojik varlıkların yabancı şirketlerden korunmasını içermektedir. ABD, 2018 tarihli İhracat Kontrol Reformu Yasası (ECRA) ile yüksek teknoloji ürünlerin ihracatını düzenlerken, Çin de benzer kısıtlamalar getirmiştir. Çalışmada, ABD ve Çin'in teknoloji koruma politikalarının etkileri niceliksel olarak analiz edilmiştir. Analizde, Anderson ve diğerleri tarafından geliştirilen uluslararası ticaretin **niceliksel dinamik genel denge modeli** kullanılmıştır.

Bu model, fiziksel ve teknolojik sermaye birikimini, teknoloji ve fikri mülkiyet transferlerini ve teknoloji transferindeki uluslararası kısıtlamaları hesaba katmaktadır. Model, 2016 yılına ait 89 ülkeden alınan verilerle kalibre edilmiştir ve ABD ile Çin

arasındaki ticaret ve teknoloji transferi kısıtlamalarının etkisini ölçen çeşitli senaryolar sunmaktadır. **Sonuçlar**; ABD ile Çin arasındaki farklılığın ve bunun sonucunda ortaya çıkan siyasi kısıtlamaların, ticaret ve teknoloji transferinde kısıtlamalara yol açtığını ve bunun ABD, Çin ve genel olarak küresel ekonominin refahını olumsuz etkilediğini göstermektedir. Çalışma, Çin'in teknoloji koruma politikalarının teknoloji transferine bağımlı olan ülkeler üzerinde de önemli etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Çin'den teknoloji transferinin sınırlı olduğu senaryoda Japonya'nın ekonomik refahı %0,16 oranında azalmaktadır. Çin'in ihracat kısıtlamaları, Japonya'nın hedef sektörlerindeki toplam ithalatı %0,6 oranında azaltırken, Japonya bu düşüşü ara mallarının yurt içi üretimindeki artışıyla telafi edebilmiştir.

Genel olarak Japonya'nın ekonomik refahı, ABD ile Çin arasındaki teknolojik farklılığın olumsuz etkilerini dengelemeyi başarmıştır. Ancak, geçiş dönemi ve öngörülemeyen süreçlerden dolayı bazı kayıplar meydana gelebilmektedir. Bu nedenle gelecekteki gelişmelere dikkat edilmesi ve ABD ile Çin arasındaki teknolojik farklılığın gerçek etkilerini tam olarak değerlendirmek için ek analizler yapılması tavsiye edilmektedir.

Erişim: <https://www.rieti.go.jp/en/publications/nts/24e041.html>

Anahtar Kelimeler: ABD, Çin, Japonya.

5. Almanya'nın İhracat Beklentileri Düşüyor / IFO Institute (Almanya)

Alman **ihracat** sektöründeki durum ağustos ayında **kötüleşmiştir**. Temmuz ayında -2,2 puan olan ihracat beklentisi, ağustos ayında -4,8 puana gerilemiştir. Mevcut şartlarda ihracat sektörünün Alman ekonomisindeki büyümeyi desteklemediği ifade edilmiştir.

Gıda endüstrisi ve deri üreticileri ihracat işlerinde büyüme beklemektedir. Bilgisayar ve kimya endüstrisinde ise ihracatın sabit kalması öngörülmektedir. Mobilya sektörünün yurtdışına bakışı ise daha karamsar bir durumdadır. Önceki aylarda büyümeyi planlayan sektörün şimdi yurtdışından gelecek olan siparişlerinde düşüş beklemektedir. Otomotiv ile metal üretim işleme endüstrisinin uluslararası satışlarında da azalma beklenmektedir.

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2024-08-27/german-export-expectations-fall-august-2024>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Ekonomi, İhracat.

6. Hızla Gelişen Deniz Mühendisliği, Çin'in Ekonomik Büyümesinde Önemli Bir Unsur Olacak mı? / Global Times (Çin)

Çin Komünist Partisi 20. Merkez Komitesi'nin kısa süre önce tamamlanan üçüncü genel kurulu büyük bir umut ışığı olmuştur. Genel kurulda; ülke **deniz ekonomisinin gelişmesi**, yeni kaliteli **üretim güçlerini teşvik etme**, modern **mühendislik teknolojisini ilerletme** ve gelecekteki endüstri inovasyonu için de daha fazla **finansman sağlama** sözü verilmiştir. Yıllardır teknoloji darboğazlarını çözmeye yönelik yoğun yatırımların ardından, Çin'in **gemi mühendisliği** sektörü son yıllarda büyük gelişme göstermiştir. Ülke, yerli üretim büyük yolcu gemisini, büyük sıvılaştırılmış doğal gaz gemisini, dünyanın en büyük kapasiteli açık deniz rüzgâr türbinini ve açık deniz petrol ve gaz aramalarında kullanılan birçok yüzer tesisi başarıyla kullanıma sunmuştur.

Kaynak: VCG

12 Ağustos'ta Çin Ulusal Açık Deniz Petrol Şirketi'ne bağlı Doğu Çin'in Shandong Eyaleti, Qingdao'daki bir üretim tesisi, Çin'in deniz aşırı pazarlara yönelik en ağır açık deniz petrol ve gaz platformu olan 17.000 ton ağırlığında, 24 katlı bina yüksekliğindeki Marjan petrol ve gaz toplama ve taşıma platformunu tamamlayarak Suudi Arabistan'daki müşterilerine teslim etmiştir. Yılın ilk altı ayında Çin deniz ekonomisi istikrarlı bir şekilde genişlemiş ve GSYH üzerinde etkili olmuştur.

Bakanlığa göre, denizcilik ekipmanları imalatında belirgin bir toparlanma gözlenmiş ve ikinci çeyrekte birçok önemli anlaşma imzalanmıştır. Deniz mühendisliği projelerinin yeni

siparişleri yıllık bazda %205 oranında artarken, elde tutulan siparişlerin değeri %11,6 oranında yükselmiştir. Ülkenin gemi inşa kapasitesi, deniz trafiği ve kargo hacmi de gelişme göstermiştir. Gemi ve açık deniz rüzgâr türbini ile parçalarının dış ticaret değeri yıllık bazda sırasıyla %87,3 ve %32,6 oranında artmıştır. Analistler, gelişmekte olan **gemi mühendisliği sektörünün**, yeni teknolojilerin kullanımıyla Çin ekonomisinde **daha büyük bir paya sahip olacağını** öngörmektedir.

Erişim: <https://www.globaltimes.cn/page/202408/1318613.shtml>

Anahtar Kelimeler: Çin, Ekonomi, Gemi Mühendisliği.

7. Kızıldeniz'de Yaşanan Husi Saldırıları ve Mısır'da Derinleşen Ekonomik Sıkıntılar / Indian Council of World Affairs (Hindistan)

2023 yılı Ekim ayında başlayan İsrail-Filistin Savaşı'nın hemen ardından Husilerin Kızıldeniz'deki ticari gemilere ve insansız hava araçlarına yönelik saldırıları bölgedeki siyasi ve stratejik durumu daha da karmaşık hale getirmiştir. Yemen'deki iç savaşta önemli bir güç olarak görülen **Husiler**, İsrail'e ve İsrail'in Gazze'deki saldırılarını destekleyenlere ait gemilere saldırarak Hamas'ın yanında savaşa katıldıklarını duyurmuştur. 2023 yılı Kasım ayından bu yana Kızıldeniz'in güneyindeki **Babülmendep Boğazı**'ndan geçen yüzlerce gemiye saldırı düzenlenmiş ve üç geminin battığı bildirilmiştir. **Kızıldeniz**, dünya ticaretinin yaklaşık %15'inin geçtiği **en işlek deniz yollarından biridir**. Husiler, on yıl süren savaş ortamında cephaneliğini giderek büyütüştür. Bu cephaneliğin içinde; füzeler, insansız hava araçları, silahsız intihar uçakları, balistik ve kanat füzeleri, karadan karaya füzeler, hipersonik füzeler ve patlayıcı dron botlar bulunmaktadır. Savaş teknolojilerini yıllar içinde modernize edip çeşitlendiren Husiler, temmuz ayında Tel Aviv'i füzelerle vurarak teknolojilerinin geldiği seviyeyi ortaya koymuştur.

Husilerin Kızıldeniz'deki saldırılarının ardından birçok ticaret gemisi Babülmendep'ten kaçınarak Güney Afrika çevresindeki **Ümit Burnu**'nu tercih etmeye başlamıştır. Küresel ticaretin %80'i deniz yolları üzerinden gerçekleşirken, dünya genelinde yaklaşık 1,8 milyon denizci bu sektörde istihdam edilmektedir. **Süveyş Kanalı**'nın devre dışı kalması

sevkiyat maliyetlerini artırmış, yolculuk sürelerini uzatmış ve tedarik zincirlerinde büyük aksamalara yol açmıştır. Project 44 tarafından yayınlanan bir rapora göre, Kızıldeniz üzerinden geçen konteyner gemisi trafiği 2024 yılı mayıs ayında geçen yıla kıyasla **%78** oranında **azalmıştır**.

Kızıldeniz'de artan gerilim, birçok ülkenin ekonomisine ve denizcilik ile sigorta şirketlerine büyük zarar vermiştir. Ancak, Mısır'ın hikayesi farklıdır çünkü Süveyş Kanalı, ülkenin **en önemli gelir kaynaklarından** biridir. Kanal, dünya ham petrolünün yaklaşık %5'ini, petrol ürünlerinin %10'unu ve sıvılaştırılmış gaz işlemlerinin %8'ini taşımaktadır. Ayrıca, dünya nakliyat konteynerlerinin %30'u her gün Süveyş Kanalı'ndan geçmektedir ve bu ticaretin yıllık değeri 1 trilyon doları bulmaktadır.

Süveyş Kanalı İdaresi Başkanı Osma Rabie, haziran ayında sona eren mali yılda kanalın yıllık gelirinin %23,5 oranında azaldığını ve toplam kaybın 7,2 milyar dolar olduğunu açıklamıştır. Ayrıca, 2024 yılı ocak ayında kanalın gelirinde geçen yıla kıyasla %40'lık bir düşüş yaşanmıştır. Cumhurbaşkanı Abdülfettah El-Sisi, kanal gelirlerindeki bu düşüşten duyduğu endişeyi dile getirmiştir. 2024 yılı şubat ayında düzenlenen Birleşmiş Milletler konferansında, Süveyş Kanalı'ndaki konteyner tonajının 2023 yılına kıyasla %82 oranında azaldığı bildirilmiştir. Kanal gelirindeki düşüş, Mısır ekonomisi üzerinde büyük bir baskıya neden olmuştur. Kızıldeniz'deki seyrüseferin yavaşlaması, Mısır'ın yakıt, gıda ve sanayi ürünleri gibi temel ihtiyaçları ithal etmesini zorlaştırmaktadır.

Erişim: https://www.icwa.in/show_content.php?lang=1&level=1&ls_id=11678&lid=7108

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Husiler, Mısır, Süveyş Kanalı, Ticaret.

8. İşverenler İşsiz Kişileri İşe Almaya Hevesli mi? / IZA World of Labor (Almanya)

İşverenler uzun süre işsiz olan adayları işe almakta isteksiz davranırken, **kısa süreli işsizleri** ise mevcut çalışan adaylara **tercih etmektedir**. Politika yapıcılar, özellikle yaşlanan nüfusun yaşam standartları ve sosyal güvenlik sistemleri üzerindeki etkisi nedeniyle istihdam oranını artırmaya odaklanmaktadır. Bu hedefe ulaşmak, işsiz ve aktif olmayan bireylerin işgücüne geçişini kolaylaştırmayı gerektirmektedir. Ancak, işsizlik

veya faal olmama durumuyla ilişkilendirilen damgalanma, bu kişilerin işe alınma şanslarını engelleyebilmektedir. Yakın tarihli IZA Tartışma Metni, 28 uluslararası çalışmada yaklaşık 67.000 hayali iş başvurusuna işverenlerin verdiği yanıtları incelemektedir. Araştırma, işsiz başvuru sahiplerinin işe alınma ihtimallerinin, işsizlik süreleri ve mevcut işgücü piyasası koşulları gibi çeşitli faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır.

İşe alınma olasılığı, bir buçuk yıl veya daha **uzun süredir işsiz olanlar için** daha da **azalmaktadır**. İlginç bir şekilde, altı aydan daha kısa süre işsiz olan adayların iş bulma ihtimali, halihazırda çalışanlara kıyasla daha yüksektir. Ayrıca, işverenler genellikle kısa süreli işsiz adayların motivasyon ve becerilerinin istihdam edilen bireylerinkiyle karşılaştırılabilir olduğuna inanmaktadır. Ancak bu algı uzun dönemli işsizler için geçerli değildir.

Kaynak: IZA

İşverenler genellikle uzun süreli işsizliği daha düşük motivasyon, yetkinlik ve üretkenlik göstergesi olarak görmektedir. Analiz ayrıca, işsizliğin daha yaygın olduğu dönemlerde, bölgelerde ve sektörlerde işverenlerin işsiz başvuru sahiplerine daha az eleştirel yaklaştığını göstermektedir. Bu tür bağlamlarda, işverenlerin işsizlik dönemlerini beceri eksikliği gibi bireysel eksikliklerden ziyade zorlu bir işgücü piyasası gibi dış faktörlere bağlama olasılığı daha yüksektir. Az sayıda adayın ve çok sayıda açık işin bulunduğu sıkı bir işgücü piyasasında, işverenler hemen bulunabilecek çalışanlara öncelik verdiğinden,

kısa süreli işsizliğe daha olumlu bakılmaktadır. Genel olarak, çalışma işsiz bireylerin mümkün olduğunca çabuk, ideal olarak ilk altı ay içinde yeni bir iş bulmalarının önemini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, işsizliğin anında ulaşılabilirlik gibi faydalarından yararlanırken, algılanan düşük verimlilik gibi dezavantajlarını da en aza indirmektedir.

Erişim: <https://wol.iza.org/opinions/are-employers-eager-to-hire-the-unemployed>

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İşveren, İstihdam, İşgücü.

9. Kanada'da Demiryollarının Kapatılması / Wilson Center (ABD)

Kanada'nın en büyük iki demiryolu şirketi olan Canadian Pacific Kansas City (CPKC) ve Canadian National (CN) ile Teamsters Kanada Demiryolu Konferansı arasında yürütülen müzakerelerde iş bırakmayı önleyecek bir anlaşmaya varılamaması üzerine, 22 Ağustos 2024 tarihinde Kanada'nın demiryolu ağı durmuştur. Bu durum, 2010 yılından bu yana CPKC veya CN'deki işçilerin aynı anda greve gittiği **ilk eylem** olmuştur. Yapılan grevin Kanada'nın ABD ile olan ticari ilişkilerini ciddi şekilde etkileyeceği belirtilmiştir.

Kanada ve ABD arasında günde yaklaşık 2,6 milyar dolarlık mal ve hizmet ticareti gerçekleşirken otomotiv, yarı iletkenler ve tarım ürünleri gibi büyük endüstriler için entegre tedarik zincirleri geliştirilmiş durumdadır. Son 30 yılda Ottawa ve Washington Kuzey Amerika'daki ticari engelleri azaltmak ve bölgesel ticarete teşvik etmek için önemli çabalar sarf etmişlerdir. 11 Eylül saldırıları ve COVID-19 salgını gibi aksaklıklar sırasında bile hükümetler, kıta genelindeki ticaret akışları üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmek için koordinasyon sağlamıştır. Trump ve Biden yönetimleri altındaki **nearshoring** politikaları, Kanada'nın, ABD'nin daha yakında üretmek istediği mal ve malzemeler için önemli bir tedarikçi olarak kendini daha fazla kanıtlamasına olanak sağlamıştır. Beyaz Saray'ın Çin'in kritik minerallerine duyulan bağımlılığı öncelikli bir sorun olarak tanımlaması üzerine Kanadalı yetkililer ülkenin geniş doğal kaynaklarını öne çıkararak, Kanada'yı lityum, kobalt, bakır gibi mineraller için alternatif bir tedarikçisi olarak pazarlamıştır. Elektrikli araç pazarının büyümesi ve Enflasyonu Düşürme Yasası'ndaki elektrikli araç dostu politikalar sonucu Kanada, otomobil üreticilerini lityum-

iyon pil tesisleri kurmaya ikna etmiş ve bu tesisler, ABD otomotiv tedarik zincirlerine katkı sağlamıştır.

Ancak Kanada ile ABD arasındaki ticari entegrasyon, her iki ülkenin işletmelerini diğer ülkedeki tedarik zinciri aksaklıklarına karşı **daha savunmasız** hale getirmiştir. Kanada'daki madencilik projelerinin keşiften üretime kadar geçen süresi ortalama 17,9 yıl olup, bu süre 15,7 yıllık küresel ortalamanın üzerinde ve ABD'den neredeyse 4 yıl daha uzundur. Bu durum, Kanada'nın ABD pazarında rekabet etmesini zorlaştırmaktadır. 2021'de ortak bir eylem planı imzalanmasına rağmen, Kanada'nın kritik mineral endüstrisi, ABD'nin net sıfır hedeflerine ulaşması için gerekli mineralleri sağlama konusunda bürokratik engellere takılmaya devam etmektedir.

Kaynak: Shutterstock

2023'te **Kanadalı kamyoncuların protestoları**, Kanada-ABD sınırındaki ulaşım yollarını ve üretim tesislerini kapattığında otomotiv sektörü büyük bir şok yaşamıştır. Ambassador Köprüsü'nün ablukaya alınması ve Ontario'daki Ford ve General Motors fabrikalarının kapanması, ABD'li yetkililerin Kanadalı mevkidaşlarına krize müdahale etmeleri için baskı yapmasına neden olmuştur. Şimdi de Kanada'nın iç meseleleri, sınır ötesi ticarete büyük zarar vermiş durumdadır. CN ve CPKC, Kanada'nın 27.000 millik demiryolu ağının %80'inden fazlasını kontrol ederken demiryolu ağının kapanması, sınır ötesi ticaretin %16'sını durdurabilir. Kanada Ticaret Odası, grev nedeniyle günlük

yaklaşık 730 milyon dolarlık malın etkileneceğini tahmin etmektedir. Ayrıca grevin, özellikle gıda tesisleri, su arıtma tesisleri ve otomotiv fabrikaları gibi sektörlerde tedarik zincirlerini sekteye uğratacağı düşünülmektedir.

Erişim: <https://www.wilsoncenter.org/article/canadas-rail-shutdown-reliability-resilience-and-reputational-risk>

Anahtar Kelimeler: ABD, Demiryolu Ağı, Grev, Kanada, Tedarik Zinciri.

B. POLİTİKA

1. NATO: Denizaltı Bağlantılarını Korumak için Daha Fazla Çaba Gerekiyor / Center for European Policy Analysis (ABD)

7 Ocak 2022'de sabah saat 4:10'da Norveç açıklarındaki bir **denizaltı iletişim kablosu**, kısa süre önce Rus balıkçı trollerinin geçtiği bir noktada **aniden kopmuştur**. Norveç polisi kesin bir sonuca ulaşamasa da en olası şüphelilerin bu troller olduğunu düşünülmüştür. Geçen yıl, 7 Ekim'de ise Finlandiya ile Estonya arasındaki doğalgaz boru hattında basınç kaybı yaşanmış ve bir iletişim kablosu da kopmuştur. Soruşturmada, Çin gemisinin sürüklenen çapasının hasara neden olduğu belirlenmiştir. Pekin'in suçu kabul etmesi ve bunu bir kaza olarak nitelendirmesi neredeyse bir yıl sürmüştür.

Gerçekleşen olaylar görünüşe göre **Rus-Çin hibrit savaşının** bir parçası olarak denizaltı kablolarına ve boru hatlarına yönelik artan bir saldırı modeline işaret ederken, NATO'nun karşı karşıya olduğu bir sorunun göstergesi olarak kabul edilmektedir. NATO, 2023 Yıllık Raporu'nda kritik altyapıların dayanıklılığını artırma taahhüdünde bulunarak, sadece geleneksel askeri tehditlere değil, siber saldırılar ve altyapı sabotajları gibi askeri olmayan sorunlara da vurgu yapmıştır.

Modern savaşlar hibrit bir yapıya sahiptir ve düşmanlar, doğrudan askeri çatışmaya girmeksizin toplumları istikrarsızlaştırmak için sivil altyapıyı hedef almaktadır. NATO altyapı güvenliği adına önemli adımlar atmış olsa da geçtiğimiz mayıs ayında Kritik Denizaltı Altyapısının Güvenliği için Denizcilik Merkezi açılmıştır, ancak ileriye dönük planlar hala belirsizdir. Savunmasız denizaltı iletişim kablolarının uydu tabanlı sistemlerle değiştirilmesi gibi bazı çözümler sunulsa da bu sistemler oldukça maliyetlidir. Ayrıca birçok Batılı ülke enerji şebekelerini, su kaynaklarını ve ulaşım ağlarını koruyacak stratejik plandan yoksundur.

NATO'nun denizaltı altyapılarını hedef alan hibrit savaşa karşı koymak için saldırılara yanıt vermek üzere açık ve yasal olarak sağlam protokoller oluşturması gerekmektedir. NATO birimlerinin failleri suçüstü yakalamaları durumunda yapabilecekleri kesin eylemleri belirten bir çerçeveyi de içermelidir. Protokoller, müdahalelerin hem etkili

hem de uluslararası hukuka uygun olmasını sağlamalı ve NATO kuvvetlerinin diplomatik ve yasal sınırlara saygı göstererek tehditleri durdurmasına, soruşturmasına ve hatta etkisiz hale getirmesine olanak tanınmalıdır.

NATO'nun uzun vadede altyapıyı koruma adına yeni teknolojik unsurları ele alması gerekmektedir. **Yapay zekâ ve makine öğrenimi**, gözetleme ve izleme sistemlerine entegre edilerek olası sabotajlara karşı erken uyarı sağlamalıdır. Ayrıca, kabloları güçlendirmek için yeni malzemeler geliştirilmelidir. NATO'nun kritik altyapının korunmasına odaklanması gerekli ve zamanında bir adımdır. Ancak etkinliği, planların eyleme dönüştürülüp dönüştürülmeyeceğine bağlıdır. Önümüzdeki yıllarda Rusya ve müttefiklerinden gelen tehditler daha da artacak ve NATO'nun kararlı bir şekilde hareket etmesi gerekecektir.

Kaynak: CEPA

Erişim: <https://cepa.org/article/nato-more-effort-needed-to-shield-subsea-links/>

Anahtar Kelimeler: Altyapı, NATO, Savaş.

2. Rusya-Ukrayna Savaşı: Batı Yaptırımlarının Sınırları ve Rusya'nın Stratejik Tepkisi / Korea Institute for International Economic Policy (Güney Kore)

Batı dünyası, Rusya'yı uluslararası hukuku ihlal etmesi ve Avrupa güvenlik düzenini baltalaması sebebiyle eleştirirken, Ukrayna'ya büyük çaplı askeri, ekonomik ve insani

destek sağlamaya devam etmektedir. Bununla beraber Batı, Rusya'nın savaş kabiliyetini zayıflatmak amacıyla **tarihteki en güçlü ekonomik yaptırımları** uygulamaya koymuştur. Rusya ise Batı'nın bu hamlelerine karşılık çeşitli önlemler almaktadır. Örneğin, kendisine yönelik yaptırım uygulayan ülkeleri “**dost olmayan**” ülkeler olarak tanımlamaktadır.

Savaşın başladığı tarihten bu yana ABD ve Avrupa Birliği, Rusya'ya yönelik yaptırımları güçlü bir misilleme aracı olarak sürdürmüş ve genişletmiştir. Batı'nın ekonomik yaptırımları kullanma stratejisinin **temel amacı**, Rusya'nın ulusal gücünü önemli ölçüde zayıflatarak savaşı durdurması için ona baskı uygulamaktır. Bu bağlamda, Batı'nın Rusya'ya yönelik yaptırımlarının **iki ana odağı** vardı: **Birincisi**, enerji kaynakları dahil Rusya'nın başlıca ihracat ürünlerinin uluslararası pazara erişimini kısıtlamak veya tamamen engellemek; **ikincisi** ise, Rusya'nın ekonomik kalkınması ve askeri-endüstriyel komplekslerinin modernizasyonu için gerekli teknoloji ve finansmana erişimini engellemektir.

Batı'nın Rusya'ya yönelik yaptırımlarının sınırlarını anlamak için öncelikle bu yaptırımların temel niteliğini ve özelliklerini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. En önemli faktör, Ukrayna'nın işgalinden sonra Batı'nın Rusya'ya uyguladığı yaptırımların özünde “**küresel yaptırım**” olmamasıdır. Bu yaptırımlar, temelde Batı dünyası ve G7 ülkeleri merkezlidir. Başka bir deyişle, Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin çoğunluğu Rusya'ya yönelik yaptırımlara katılmamıştır. Örneğin Çin, Hindistan ve Vietnam gibi Küresel Güney ülkeleri bu yaptırımlara katılmamış, hatta ABD'nin önemli müttefiki İsrail bile bu yaptırımları uygulamayı tercih etmemiştir.

Rusya, Batı'nın ekonomik yaptırımlarının olumsuz etkilerini telafi etmek için çeşitli yollar aramış ve duruma göre müdahale planları hazırlamıştır. Rus hükümeti, özellikle ekonominin istikrarlı bir şekilde yönetilmesini devlet işlerinin temel hedefi olarak belirlemiştir. Bunu başarmak için sermaye ve ihracat kontrolü, ithal ikamesi, paralel ithalat, egemen teknoloji geliştirme, tedarik zinciri çeşitlendirme ve KOBİ'lere destek gibi politikalar izlemiştir. Ayrıca, Rusya'nın savaşı sürdürebilmesi için gerekli askeri malzeme tedariki, ulusal ve uluslararası araçların uygun şekilde kullanılması sayesinde büyük bir aksaklık olmadan devam ettirilmiştir. Bu başarı, dijital teknolojinin yaygınlaşması, tedarik zincirlerinin küreselleşmesi ve “**yaptırım eksenini**” oluşturan ülkelerle (**İran, Kuzey Kore**) stratejik iş birlikleri gibi faktörlerin birleşimiyle mümkün olmuştur.

Bugün gelinen noktada, Batı'nın Rusya'ya yönelik ekonomik yaptırımları, başlangıçtaki hedeflerine ulaşmada bazı zorluklar yaşamaktadır. Rusya'nın yaptırımlara karşı uyguladığı stratejiler olumsuz sonuçları iyi yönetmiş ve daha verimli çalışmıştır. Rusya Maliye Bakanlığı ve Merkez Bankası, yaptırımların etkilerini hafifletmede etkili mali ve parasal politikalar uygulamıştır. Rusya savaş başladıktan sonra değişen uluslararası gerçekleri göz önünde bulundurarak **yeni bir dış strateji** oluşturmuş ve Batı'nın yerini alabilecek iş birliği ortakları bulmak için aktif bir şekilde bu stratejiyi sürdürmüştür.

Kaynak: KIEP

Erişim: https://www.kiep.go.kr/gallery.es?mid=a20308000000&bid=0008&list_no=11464&act=view

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler, Rusya, Ukrayna, Yaptırım.

3. Yeni Bir Nükleer Çağ? / Center for Strategic & International Studies (ABD)

ABD Uzay Politikalarından Sorumlu Savunma Bakan Yardımcısı Vipin Narang, Stratejik ve Uluslararası Çalışmalar Merkezi'nde yaptığı konuşmada ABD'nin "**yeni bir nükleer çağ**" girdiğini duyurmuştur. Narang, ABD nükleer cephaneliğinin modernizasyonu ve genişletilmesine vurgu yaparak, Soğuk Savaş dönemini andıran daha rekabetçi bir yaklaşımın benimsendiğini belirtmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde, her ABD yönetiminin nükleer bağımlılığı azaltma ve silahsızlanma yönünde adımlar atmaya

çalıştığı vurgulanmıştır. Biden yönetimi de 2022 Nükleer Durum Değerlendirmesi (NPR) ile bu yönde adımlar atsa da B83-1 megatonluk yerçekimi bombasının emekliye ayrılması ve denizden fırlatılan nükleer seyir füzusunun (SLCM-N) iptal edilmesi gibi kararlarla ABD'nin nükleer cephaneliğinde sınırlı değişiklikler yapmıştır.

2022 NPR'den bu yana savunma camiası, nükleer caydırıcılık konusundaki tartışmalarını yoğunlaştırmıştır. Stratejik Duruş Komisyonu (SPC) ve Dışişleri Bakanlığı'nın Uluslararası Güvenlik Danışma Kurulu (ISAB), nükleer çok kutupluluk konusunu ele alarak ABD'nin nükleer kuvvet pozisyonunda değişiklikler yapılmasını tavsiye etmiştir. Ulusal Güvenlik Danışmanı Jake Sullivan, 2023 yılında yaptığı bir konuşmada, ABD'nin bir dönüm noktasında olduğunu ve nükleer temelde derin çatlaklar bulunduğunu belirtmiştir. Sullivan, ABD'nin stratejik nükleer silah konuşlandırmasını arttırmaya gerek olmadığını savunarak, düşmanlarla önkoşulsuz görüşmeler önermiştir. Narang ise ABD'nin **silah kontrolü liderliğini kaybetme** riskiyle karşı karşıya olduğunu vurgulamış, gelecekteki diplomasi ve iş birliği için uygun koşulların oluşturulması gerektiğini savunmuştur.

Erişim: <https://www.csis.org/analysis/new-nuclear-age>

Anahtar Kelimeler: Amerika, Nükleer, Strateji.

4. Çin Tayvan'ı Nasıl Abluka Altına Alabilir? / Center for Strategic and International Studies (ABD)

Çinli askeri stratejistler Tayvan'ı abluka almayı uzun zamandır düşünmektedirler. 2006 yılında yayımlanan 'Science of Campaigns' kitabına göre, Tayvan'ın dış dünya ile ekonomik ve askeri bağlantılarının kesilmesinin amaçlandığı saldırı harekâtı, **abluka** olarak nitelendirilmektedir. Tayvan, büyük ölçüde dışa bağımlı bir ekonomiye sahiptir. Enerji ve gıdanın büyük kısmını ithal ederek karşılamaktadır. Çin'in Tayvan'a karşı uygulayabileceği abluka üç senaryoda anlatılmıştır.

Birinci senaryo tümüyle **kinetik abluka senaryosudur**. Bu senaryo Çin'in Tayvan'ı askeri olarak tecrit etme çabasını içerir. Çin, Tayvan'a karşı kapsamlı askerî harekâtlar başlatarak deniz ve hava yollarını kapatır ve böylece Tayvan'ın ekonomik ve askeri bağlantılarını kesmeyi hedefler. İlk aşamada, Tayvan'a insani yardım koridorları açarak

müzakereler için zaman tanır; ardından Tayvan'ın direncini kırmak amacıyla sürekli füze saldırıları gerçekleştirir. Bu tür bir abluka, uzun vadeli ve karmaşık operasyonlar gerektirdiğinden, Çin'in operasyonel sürekliliği ve direnişi kontrol etme yeteneği son derece önemli olacaktır.

İkinci senaryo madencilik ablukasıdır. Bu senaryo, kinetik saldırılardan ziyade psikolojik ve ekonomik baskılara odaklanmaktadır. Çin, Tayvan çevresindeki stratejik noktalara mayın döşeyerek deniz yollarını izole eder, ancak doğrudan askeri müdahalelerden kaçınır. Tayvan ana limanlarının açıklarında tatbikatlar gerçekleştiren Çin, uluslararası toplumu müdahaleden caydırmak amacıyla siber saldırılar da düzenler. Bu yaklaşım, daha az tahribata yol açarak uluslararası tepkileri minimize etmeyi hedefler.

Kaynak: CSIS

Üçüncü senaryo ise sınırlı ablukadır. İkinci senaryoya benzemektedir. Tayvan çevresinde geniş çapta tatbikatlar yapılır fakat hava ve deniz yollarını tamamen kapatmak yerine Tayvan boğazının sadece bir kısmı hedef alınır. Mayın kullanımı da olmadan daha az askeri risk ve kinetik etkinlikle gerçekleştirilir.

Her üç senaryo da Tayvan'ı ablukaya almak ve direnişini kırmak amaçlanmaktadır. Ancak, Çin'in başarısızlığa yol açabilecek faktörleri dikkatle değerlendirmesi gerektiği ifade edilmektedir. Tayvan'ın direnişi, uluslararası müdahalesi ve Çin'in askeri hazırlığı bu stratejilerin başarısı için oldukça önemlidir.

Erişim: <https://features.csis.org/chinapower/china-blockade-taiwan/>

Anahtar Kelimeler: Abluka, Çin, Savaş, Tayvan.

5. Rusya, İran ve Çin Arasındaki Yakınlaşmanın Temel Dayanakları / Valdai Discussion Club (Rusya)

Rusya ile İran arasındaki yakınlaşma, son yıllarda çeşitli alanlarda somut tedbirlerle ortaya çıksa da bu ilişkilerin beklenen düzeyde ilerlememesi bazı engellere işaret etmektedir. Rus heyetlerinin özellikle Tahran'a yaptığı ziyaretlerin sonuçları, iki ülke arasındaki ilişkilerin daha karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Rusya ile Çin arasındaki ilişkiler, ilk düşmanlığın ardından önemli bir dönüşüme uğramıştır. 1980'li yılların sonlarından itibaren iki ülke arasındaki ilişkiler yeniden yapılandırılmış ve bu süreçte **karşılıklı egemenlik**, **içişlerine karışmama** gibi ilkeler tanımlanmıştır. İlişkiler zamanla karşılıklı çıkarlara dayalı olarak gelişmiş ve Çin'in küresel ekonomik modelinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Kaynak: Sputnik / Vitaly Ankov

Ancak Rusya-İran ilişkilerinde Rusya-Çin ilişkilerinde olduğu kadar köklü bir dönüşüm olmamıştır. İran'ın bağımsız bir ekonomik ve teknolojik yapı geliştirmiş olması, Rusya ile ilişkilerinde bağımsız hareket etmesine yol açabilecektir. Ayrıca İran'ın uluslararası çıkarlarının farklı olması da iki ülkenin mutlak bir ortaklık kurmasına engel olabilmektedir.

Rusya ile İran arasındaki etkileşimde güvenin maddi değil, kültürel ve medeniyetsel bir unsur olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. İki ülke arasındaki ilişkilerde güvenin

sağlanması için karşılıklı saygının ve ortak kültürel anlayışın geliştirilmesi önemlidir. Sonuç olarak uluslararası ilişkilerde daha kaliteli bir etkileşimin kurulabilmesi ve çok merkezli bir sistemin oluşturulabilmesi için derin kültürel farklılıkların anlaşılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Erişim: <https://valdaiclub.com/a/highlights/fundamental-basis-for-rapprochement-between-russia/>

Anahtar Kelimeler: Çin, İran, Rusya.

6. Netanyahu Kariyerini Kurtarmak İçin Bölgesel Savaş Tehdidinde Bulunuyor / THE HILL (ABD)

İsrail'in Lübnan'da Hizbullah liderine ve İran'da Hamas'ın siyasi lideri **İsmail Haniye'ye suikast** düzenlemesi Ortadoğu'daki durumun daha da kötüleşmesine neden olmuştur. Yaşananlar, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun siyasi geleceğini korumak için kasıtlı olarak bölgesel gerilimleri tırmadığını göstermektedir.

Netanyahu'nun, savaşın sona ermesiyle birlikte olası yolsuzluk suçlamalarıyla karşı karşıya kalacağı söylenmektedir. Böyle bir durumda İsrail'in bölgesel gerilimi artırması ve Tahran'ı daha geniş bir savaşa sürükleme riskinin bulunduğu vurgulanmaktadır.

İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarının ardından Netanyahu, İran ve Hizbullah ile gerilimi artıracak provokasyonlarda bulunmuştur. İsrail'in Lübnan'a yönelik askeri eylemleri, bölgesel **çatışmayı** daha da **yoğunlaştırma riski** taşımaktadır.

Oluşan bu durumun uluslararası toplumda büyük tepkilere neden olabileceği ve bölgedeki insani krizleri daha da ağırlaştırabileceği söylenmektedir. İsrail askeri stratejilerinin bu tür etkileri bölgedeki insanların ve dünya çapında milyonlarca insanın hayatını doğrudan etkilemektedir.

Erişim: <https://thehill.com/opinion/international/4836733-netanyahu-is-threatening-regional-war-to-save-his-career/>

Anahtar Kelimeler: Gazze, İsrail, Savaş.

7. Venezuela'daki Seçimler Teknolojinin Demokrasinin Düşmanı Değil Müttefiki Olabileceğini Gösterdi / Centre for European Policy Studies (Belçika)

Her ne kadar dijital teknolojinin kontrolü ve kötüye kullanılmasının tehlikeleri hakkında sıklıkla uyarılar yayınlanmış olsa da teknolojiyi suçlamak yerine kötü niyetli tasarımları ve kullanımları sorumlu tutmanın daha iyi olacağı söylenmektedir. İyi tasarlanmış dijital sistemlerin demokratik süreçleri geliştirebileceği ve koruyabileceği ifade edilmektedir.

Venezuela, 2004'te **elektronik oylamayı benimseyen ilk ülke** olmuştur. Ancak Chavez ve Maduro yönetimindeki seçimlerde şeffaflık açısından ciddi sorunlar yaşanmıştır. Ülkede siyasi baskı ve kitlesel göç gibi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Kaynak: Andrea Renda

27 Temmuz seçimlerinde Maduro'nun muhalifleri ayrıntılı bir karşı strateji hazırlamış ve her oylamanın dijital fotoğraflarını çekerek şeffaf bir sistem uygulamıştır. Sonuçta dijital veriler Maduro'nun zaferine şüphe düşüren ikna edici kanıtlar sunmuş ve küresel siyasetin dikkatini üzerine çekmiştir.

Dijital teknolojilerin doğru kullanıldığı zaman demokratik süreçleri güçlendireceği ve vatandaşların haklarını koruyabileceği gösterilmektedir. Venezuela'daki bu deneyim

diğer ülkelere de önemli dersler sunmaktadır. Seçim sonuçlarının şeffaf ve bağımsız şekilde doğrulanması için teknolojiyi kullanmak, demokrasinin korunması adına önemli bir adımdır.

Erişim: <https://www.ceps.eu/venezuelas-election-shows-that-technology-can-be-democracys-ally-and-not-only-an-enemy/>

Anahtar Kelimeler: Seçim, Teknoloji, Venezuela.

C. ÇEVRE

1. Hindistan-Sri Lanka İlişkilerinde Yeşil Borç Takasları / Observer Research Foundation (Hindistan)

Hindistan ve Sri Lanka arasındaki yeşil borç takası, her iki ülke için de çeşitli stratejik ve çevresel avantajlar sağlayabilir. **Yeşil borç takası, bir ülkenin çevre koruma taahhütleri karşılığında dış borcunun azaltılması mekanizmasıdır.** Yapılan anlaşma özellikle borç krizleriyle mücadele eden gelişmekte olan ülkeler için önemli bir çözüm sunmaktadır. Sri Lanka uzun zamandır yüksek düzeyde borç, düşük döviz rezervleri ve ekonomik dengesizlik gibi ciddi mali sorunlarla karşı karşıyadır. Bu borç yükü, ülkenin çevre koruma ve iklim değişikliğiyle mücadele gibi kritik alanlara kaynak tahsis etme yeteneğini sınırlamaktadır. Buna ek olarak, ülkenin siyasi istikrarsızlık ve ekonomik krizle karşı karşıya olması, borcu yönetme ve çevreyi koruma çabalarını daha da karmaşık hale getirmektedir. Sri Lanka'nın borçlarını yeniden yapılandırma süreci, toplumsal huzursuzluğa ve ekonomik gerilemeye yol açabilecek kemer sıkma önlemleri gerektirmektedir.

Hindistan, Sri Lanka ile yeşil borç takası yaparak çeşitli faydalar elde edebilir:

Çevresel ve Ekonomik Faydalar: Hindistan, Sri Lanka'nın borç yükünü hafifletirken, çevre koruma ve sürdürülebilirlik projelerini teşvik edebilir. Sri Lanka'nın yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişini desteklemek, Hindistan'ın enerji güvenliğini artırabilir ve her iki ülke arasında enerji paylaşım anlaşmalarına zemin hazırlayabilir.

Jeopolitik Kazançlar: Hindistan, Sri Lanka ile yeşil borç takası yaparak bölgesel etkisini artırabilir. Sri Lanka'nın stratejik konumu ve Çin'in bölgedeki etkisi göz önüne alındığında, bu anlaşma Hindistan'ın bölgesel güç dinamiklerini dengelemesine yardımcı olabilir.

Çevresel Liderlik: Hindistan, anlaşma ile uluslararası iklim taahhütlerine bağlılığını gösterir ve sorumlu bir küresel aktör olarak itibarını artırır. Sri Lanka'nın çevre koruma projelerine yatırım yapmak, Hindistan'ın biyoçeşitlilik ve deniz sınırları gibi ortak ekosistemler üzerindeki etkisini artırır.

Ekonomik Yayılma Etkileri: Yeşil borç takasları, Sri Lanka'nın yeşil enerji ve çevre koruma sektörlerinde iş ortamının oluşturulmasını teşvik eder. Hindistanlı şirketler için yeni pazarlar ve teknoloji transferi fırsatları sunar. Ayrıca, yeşil turizm ve sürdürülebilir balıkçılık gibi ortak projeler, her iki ülke için ekonomik ve çevresel faydalar sağlayabilir.

Yeşil borç takasları, gelişmekte olan ülkelerin borç yüklerini azaltırken çevrenin korunmasına ve iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik yatırım yapmalarına olanak tanımaktadır. Daha önce **Seyşeller, Belize, Cape Verde ve Ekvador** gibi ülkeler, borçlarını çevre projelerine dönüştürmek için **bu tür mekanizmaları kullanmıştır**. Sri Lanka da benzer şekilde yenilenebilir enerji projeleri ve çevre koruma çabaları için borç takası yaparak önemli faydalar sağlayabilir.

Kaynak: Getty

Erişim: <https://www.orfonline.org/expert-speak/from-debts-to-solutions-green-debt-swaps-in-india-sri-lanka-relations>

Anahtar Kelimeler: Hindistan, Takas, Yeşil Borç.

2. Sudan Çatışmaları ve Çiftçiler / International Food Policy Research Institute (ABD)

Sudan Silahlı Kuvvetleri ile Hızlı Destek Güçleri arasında bir yılı aşkın süredir devam eden çatışmalar, ülkenin halihazırda kırılgan ekonomisini daha da zayıflatmıştır. Bu durum, insani krizi tetiklemenin yanı sıra can ve mal kaybına, gelir kesintilerine yol açmıştır.

Sudan, mevcut çatışmadan önce de dünyanın en yoksul ülkeleri arasında yer almıştır. Ülkede eğitim, sağlık hizmetleri ve uygun yaşam koşulları gibi temel ihtiyaçlara erişimi olmayanların oranı, nüfusun %52,3'üne denk gelirken, ekonomi büyük ölçüde tarıma dayanmaktadır. Silahlı çatışma ülkedeki altyapıya zarar vermiş, tarımsal hizmetleri ve endüstrileri sekteye uğratmıştır. Sorgum ve darı gibi başlıca **gıda güvenliği** ürünlerinin üretimi, elektrik, yakıt, gelişmiş tohum, gübre ve finansman sıkıntısı nedeniyle %42 ve %64 oranında azalmıştır. Canlı hayvan piyasası da kesintiye uğrayan ticaret yolları nedeniyle zorluk yaşamaktadır. Üreticiler, özellikle tarımsal işleme firmaları, geçici ya da kalıcı olarak kapanmıştır.

Altın madenciliği ve **petrol üretimi** de çatışmalardan etkilenmiştir. Bankacılık sektörü önemli zorluklarla karşılaşmış ve elektronik ödeme hizmetleri kesintiye uğramıştır. Sağlık hizmetleri büyük bir krizdedir; çatışma bölgelerindeki sağlık merkezlerinin %75'i kapanmıştır. Eğitim sektörü durmuş ve 19 milyon çocuğun okula gitmesi engellenmiştir.

Sudan'da geniş ekilebilir araziler ve modernizasyon ile verimliliğin artırılması, tarımın ekonomik iyileşmenin anahtarı olabileceğini göstermektedir. Hedefe yönelik müdahaleler ve altyapının yeniden inşası, çeşitli zorlukların üstesinden gelmeye katkı sağlayacaktır.

Kaynak: Jonathan Dumont

Erişim: <https://www.ifpri.org/blog/sudans-catastrophe-farmers-could-offer-quick-postwar-recovery-if-peace-is-found/>

Anahtar Kelimeler: Çatışma, Ekonomi, Sudan, Tarım.

3. Lityum Savaşı: Çin ve ABD'nin Arjantin'deki Stratejileri / Institute for Security and Development Policy (İsveç)

Sürdürülebilir enerji teknolojilerine geçişle birlikte, lityum **önemli bir stratejik kaynak** olarak ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda Çin, dünyanın en büyük lityum rezervlerinden bazılarına sahip olan Arjantin'deki yatırımlarını kayda değer ölçüde artırmıştır.

Küresel lityum pazarında stratejik bir konumda bulunan Arjantin, **dünyanın en büyük dördüncü üreticisi** konumunda olup, küresel rezervlerin ise yaklaşık beşte birini elinde bulundurmaktadır. Hükümet projeksiyonları, lityum üretiminde önemli bir artış öngörmektedir. 2023 yılında 44.000 metrik ton olan üretimin, 2024 yılında neredeyse iki katına çıkarak 81.000 metrik tona ulaşması, 2028 yılına kadar ise yaklaşık beş katına çıkması beklenmektedir. Uluslararası Para Fonu (IMF), Arjantin'in lityum ihracatının on yılın sonuna kadar milyonlarca dolarlık gelir getirebileceğini tahmin etmektedir.

Arjantin'in lityum sektöründe artan önemi, özellikle Çin ve ABD arasında yoğun bir jeopolitik rekabete neden olmuştur. Dünyanın önde gelen lityum iyon pil üreticisi ve küresel lityumun çoğunun rafinerisi olan Çin, Arjantin'in gelişmekte olan madencilik endüstrisine yatırım yaparak önemli avantaj sağlamıştır. ABD ise, Çin'e bağımlılığı azaltmak amacıyla temiz teknoloji tedarik zincirleri geliştirme stratejisini benimseyerek bölgedeki yatırımlarını artırmıştır. ABD'nin yaklaşımı, lityum tedarik kaynaklarını çeşitlendirmeye ve yabancı aktörlerin hakimiyetindeki pazarlara bağımlılığı azaltmaya yönelik daha geniş bir stratejinin parçasıdır.

Dünyadaki lityum rezervlerinin %60'ı, "**Lityum Üçgeni**" olarak bilinen **Arjantin, Bolivya ve Şili** bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Bu geniş alanda lityum, tuz düzlüklerinin altındaki tuzlu sulardan çıkarılmaktadır. Bolivya'nın önemli üretim seviyesine ulaşmada zorluk çektiği ve Şili'deki yatırımların durgunluk gösterdiği belirtilirken, Arjantin ise sektördeki yatırımlar için kilit bir hedef olarak öne çıkmıştır. Mevcut durumda Arjantin'in kuzeybatısında yaklaşık 50 proje geliştirilmektedir ve bunların çoğu büyük yol kat etmiştir. 2022 ile 2026 yılları arasında üretime başlaması beklenen 42 lityum projesinden 11'i Arjantin'de yer alırken, bu durum ülkenin küresel lityum tedarik zincirindeki stratejik önemini artırmaktadır.

2020-2023 yılları arasında Çin'in bölgedeki madencilik projelerine yaptığı yatırımlar, toplam 3,2 milyar dolara ulaşarak ABD yatırımlarının **iki katına** çıkmıştır. 2023 yılında Arjantin'in lityum ihracatının %43'ü Çin'e yapılırken, sadece %11'i ABD'ye yapılmıştır. Arjantin'in lityum sektöründe artan Çin etkisi, küresel olarak kritik kaynakları güvence altına almaya yönelik daha geniş bir stratejiyi yansıtmaktadır. Arjantin üretim kapasitesini artırdıkça ve uluslararası yatırımları çektikçe, Çin ve ABD arasındaki dinamikler küresel kaynak piyasalarının gelişiminde önemli bir rol oynamaya devam edecektir.

Kaynak: Shutterstock

Erişim: <https://www.isdp.eu/the-lithium-battle-strategies-of-china-and-u-s-in-argentina/>

Anahtar Kelimeler: ABD, Arjantin, Çin, Lityum, Yatırım.

4. Fosil Yakıt Tüketimi: Küresel Güney ve Kuzey'in Perspektifi / Observer Research Foundation (Hindistan)

2023 yılında küresel enerji tüketimi ve fosil yakıt kullanımındaki eşitsizlikler ile bu durumların iklim değişikliği üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmada, **küresel enerji tüketiminin kişi başına ortalama 77 GJ** (gigajoule) olduğu ifade edilmiştir. 77 GJ seviyesi normal hayatta ihtiyaç duyulan minimum enerji miktarının oldukça üzerinde

gerçekleşirken, bazı ülkeler bu seviyenin altında kalmıştır. Örneğin Afrika'da enerji tüketimi 14 GJ olurken, Küresel Güney'de bazı bölgelerde insanlar elektriksiz ya da yetersiz elektrik ile yaşamaktadır. Küresel Kuzey'de ise enerji tüketimi oldukça yüksektir.

2023 yılında kömür üretimi rekor seviyeye ulaşmış ve artışın temel nedeni Çin, Hindistan, Avustralya ve Endonezya gibi ülkeler olmuştur. Küresel Güney'de kömür tüketimi artarken Küresel Kuzey'de kömür tüketimi azalmaktadır. ABD ve Avrupa'da ise enerji verimliliği ve temiz enerjiye geçiş süreci nedeniyle kömür tüketimi azalmaktadır. Hindistan'da kişi başına düşen kömür tüketimi düşük olsa da kömür talebindeki artış dikkat çekmektedir.

Petrol üretimi 2023 yılında **günlük 96 milyon varile** ulaşmıştır. ABD hem üretim hem de tüketimde en büyük payı almaktadır. Ancak Asya-Pasifik bölgesinde, özellikle de Çin'de tüketim hızla artmaktadır. Küresel Kuzey'de petrol tüketimi azalıyor olsa da petrol ekonomik açıdan önemini korumaktadır. Küresel Güney'de petrole olan talep ise giderek artmaktadır.

Kaynak: Getty

Doğalgaz, ABD ve Avrupa'da petrolden sonra **ikinci enerji kaynağı** olarak kullanılmaktadır. Üretim ve tüketim açısından en büyük ağırlığa sahip ülke ABD'dir.

Asya'da doğal gaz, özellikle Güney'deki ülkeler için pahalı bir seçenek olan ithal LNG şekliyle yaygın olarak kullanılmaktadır.

Sonuç olarak fosil yakıtlar gezegenin kuzeyinde ve güneyinde önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Küresel Kuzey, Küresel Güney'in fosil yakıt kullanımını eleştirirken yüksek enerji tüketimini sürdürmektedir. Enerji politikaları genellikle ulusal çıkarlar tarafından şekillendirilmektedir. Güney ülkelerinin enerji ihtiyaçlarının karşılanması için daha adil ve demokratik politikalar geliştirilirse **iklim değişikliğiyle daha iyi mücadele** edilebileceği söylenebilmektedir.

Erişim: <https://www.orfonline.org/expert-speak/fossil-fuel-consumption-perspectives-of-the-global-south-and-the-north>

Anahtar Kelimeler: Fosil, Küresel, Yakıt.

D. SOSYAL

1. Afrika'daki Mpox Salgınına Yönelik Küresel Faaliyet, COVID-19'dan Ders Alınıp Alınmadığını Gösterecektir / Chatham House (Birleşik Krallık)

Afrika Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (Africa CDC), 13 Ağustos 2024 tarihinde tarihi bir adım atarak, mpox (**maymun çiçeği**) salgını nedeniyle ilk Kıtasal Güvenlik Halk Sağlığı Acil Durumunu (PHECS) ilan etmiştir. Bu karar, sağlık acil durumlarına müdahalede daha fazla kıtasal özgürlük sağlama yolunda bir değişimi temsil etmekte ve Afrika'da halk sağlığının yönetiminde bir dönüm noktası olarak görülmektedir. Mpox virüsünün yayılımı hızla artarken dolaşımdaki varyantlardan birinin daha bulaşıcı ve öldürücü bir forma dönüşme potansiyeli bulunmaktadır. 2022 yılının başından 2024 yılı temmuz ayı sonuna kadar, 15 Afrika Birliği üyesi ülkede, çoğunluğu Orta Afrika bölgesinde olmak üzere, 37.000'den fazla vaka ve yaklaşık 1.500 mpox ölümü bildirilmiştir.

Mevcut küresel sağlık yönetimi mekanizmalarının, Küresel Kuzey'i destekleyecek şekilde haksız bir yapı içinde olduğu bilinmektedir. COVID-19 salgınına verilen adaletsiz yanıt, bunun en güncel ve önemli örneğidir. 2022 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Afrika ülkelerinde daha yüksek vaka ve ölüm sayıları bildirilmiş olmasına rağmen, Küresel Kuzey ülkelerindeki vakalar arttıktan sonra mpox için Uluslararası Önemi Haiz Halk Sağlığı Acil Durumu (PHEIC) ilan etmiştir. Bu ilan, Küresel Kuzey'de aşılardan dağıtımını hızlandırırken, Afrika ülkeleri bu kaynaklara olan sınırlı erişim ile mücadele etmeye devam etmiştir.

Daha da endişe verici olan, Afrika'da yüksek vaka sayıları devam ederken, Mayıs 2023'te PHEIC'in sona erdirilmesidir. Ancak, PHECS ilanından bir gün sonra, 14 Ağustos 2024'te DSÖ mpox'u tekrar PHEIC ilan etmiştir. Bu ilanlara yeterince güçlü yanıt verilmezse, bu durum daha tehlikeli varyantların yayılmasına neden olabilir. Bu risk sadece Afrika'yı değil, tüm dünyayı tehdit etmektedir. Africa CDC ve DSÖ, şu ana kadar sınırlı kaynak taahhütleriyle yetersiz kalan salgına müdahaleyi güçlendirecek ve DSÖ'den 1 milyon dolar, Afrika Birliği'nden ise 10,4 milyon dolar kaynak aktarılacaktır. Ancak, Africa CDC

Genel Müdürü, salgını kontrol altına almak için daha büyük miktarlara ihtiyaç duyulacağını belirtmiştir.

Birincil endişelerden biri ise Afrika Birliği üyesi devletlerin salgına yetersiz yanıt verme olasılığıdır. Aciliyet durumuna rağmen, Afrika Birliği ve üyeleri küresel sağlık güvenliği konusunda genellikle yetersiz kalmaktadır. Bu durum, halihazırda ekonomik krizlerle boğuşan birçok Afrika ülkesini daha da zor bir duruma sokmaktadır. Üye devletlerden yeterli mali taahhütler ve siyasi irade gelmediği takdirde, deklarasyonun sahada etkili bir eyleme dönüşmesi zor olacağı düşünülmektedir.

Kaynak: Chatham House

Erişim: <https://www.chathamhouse.org/2024/08/global-response-mpox-outbreak-africa-will-show-if-lessons-covid-19-have-been-learned>

Anahtar Kelimeler: Afrika, Afrika Birliği, Maymun Çiçeği, Salgın.

2. Afganistan'daki Uyuşturucu Sorunu / Afghanistan Analysts Network (Afganistan)

Afganistan, uyuşturucu kullanımıyla ilgili büyük bir sorunla karşı karşıyadır. 2015 yılında Kolombo Planı tarafından gerçekleştirilen Afganistan Ulusal Uyuşturucu Kullanımı Araştırması, ülkede **2,9 ila 3,6 milyon arasında uyuşturucu kullanıcısı** olabileceğini

(nüfusun yaklaşık onda biri) öngörmüştür. Araştırmaya göre, test edilen hanelerin %31'inde en az bir uyuşturucu kullanıcısı bulunmaktadır. Uyuşturucu kullanım oranı erkeklerde kadınlardan daha yüksek olup erkeklerin %16'sı uyuşturucu kullanırken, kadınlarda bu oran %9,5'tir. Kırsal alanlarda kullanım oranı, kentsel alanlara göre üç kat daha yüksektir; kırsal alanlarda %13, kentsel alanlarda ise %5. Ayrıca, kırsal hanelerin %39'unda uyuşturucu kullanıcısı bulunmaktadır. En yaygın uyuşturucular arasında **opioidler** (eroin, afyon, kodein ve reçeteli ilaçlar dahil) %19 ile ilk sırada yer almaktadır. **Esrar** kullanım oranı %11, **benzodiazepinler** (Valium gibi) %5,1 ve **barbitüratlar** (fenobarbital gibi) %1,1 olarak bildirilmiştir. Yeni uyuşturucular arasında kristal meth ve Afganistan'da "nargile" olarak bilinen metamfetamin ile MDMA/Ecstasy karışımı "tablet K" yer almaktadır.

Kaynak: Mohsen KARIM

2022 yılında narkotik sorunlarını ele almak için Dini Lider Molla Hibatullah Akhundzada tarafından afyon ekimi, afyon ve diğer uyuşturucuların üretimi yasaklanmıştır. 25 Ocak 2023'te yayımlanan bir emirle, uyuşturucu kullanıcılarının tedavisi için merkezler kurulması ve mevcut bağımlılara gerekli tedavi ve desteğin sağlanması öngörülmüştür. Ancak, 2015 yılından bu yana uyuşturucu tedavi merkezlerinin sayısı önemli ölçüde azalmıştır. 2020 yılı itibarıyla, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Uluslararası Narkotik ve Kolluk

İşleri Bürosu tarafından desteklenen 103 uyuşturucu tedavi merkezi bulunurken, arasında yatılı, ayakta ve evde tedavi hizmetleri sunan merkezler de faaliyet göstermiştir. Ancak, 2021 yılı ağustos ayında bu merkezlerin birçoğu kapanmıştır. 2022 yılında, Halk Sağlığı Bakanlığı, 88 rehabilitasyon merkezinden 44'ünün aktif olduğunu bildirmiş ancak, 2023 yılı aralık ayı itibarıyla, bu merkezlerin sadece %10'unun hala aktif olduğu ve birçok merkezinin kapandığı rapor edilmiştir.

Afganistan İslam Emirliği Yönetimi'nin uyuşturucu tedavi politikasında güç kullanımı öne çıkmıştır. 2023 yılı şubat ayında İçişleri Bakanlığı, ülke genelinde 80.000'den fazla uyuşturucu kullanıcısının yakalandığını açıklamıştır. Afganistan'daki uyuşturucu kullanım sorunuyla başa çıkmak için daha fazla çaba ve kaynak gerektiği belirtilmiştir. Yönetimin büyük tedavi merkezlerine odaklanırken, küçük tedavi merkezleri ve kişiselleştirilmiş bakımın uzun vadeli olumlu etkilerini göz ardı ettiği söylenmiştir. **Tedavi altyapısının güçlendirilmesi** ve **etkili tedavi yöntemlerinin uygulanması**, sorunun çözümü için kritik önem arz etmektedir.

Erişim: <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/rights-freedom/treating-drug-users-in-afghanistan-how-to-respond-to-a-massive-problem/>

Anahtar Kelimeler: Afganistan, Bağımlılık, Tedavi, Uyuşturucu.

E. TEKNOLOJİ

1. Yapay Zekâyı Yönetmek İçin Tekerleği Baştan İcat Etmeyin / Council on Foreign Relations (ABD)

Yapay zekâ alanındaki son gelişmeler kamuoyunun dikkatini çekerken bu dönüştürücü teknolojinin nasıl yönetileceği konusunda tartışmalar başlatmıştır. Geçtiğimiz yıl, Avrupa Birliği'nin kapsamlı **Yapay Zekâ Yasası**'ndan, ABD eyalet ve şehir düzeyindeki girişimlere kadar birçok yapay zekâ (YZ) yönetim önlemi hayata geçirilmiştir. Teknolojiyi çevreleyen söylemlere rağmen YZ sistemleri, sadece insanların ve kuruluşların görevlerini yerine getirmelerine yardımcı olan araçlardır. Bu araçların kullanılabileceği birçok alan, zaten bir veya daha fazla hükümet düzenleyicisinin yetki alanına girmektedir. YZ araçlarının ekonomide hızla yayıldığı göz önüne alındığında, kurumların mevcut yetkilerini kullanarak YZ'nin risklerini ele almaya başlaması büyük önem taşımaktadır.

YZ'yi yönetmek için mevcut düzenleyici araçları kullanmak, özellikle kısa vadede birçok avantaj sunmaktadır. Bunlardan en önemlisi hızdır. YZ hızla gelişmektedir ve kuruluşlar bu teknolojiyi ürünlerine ve operasyonlarına entegre etmeye heveslidir. YZ araçlarının neden olduğu riskler, yaygın olarak benimsedikçe artacaktır; dolayısıyla hükümetlerin bu riskleri öngörüp hızlı hareket etmesi gerekmektedir. YZ, genel amaçlı bir teknoloji olduğundan, politika yapıcılar evrensel olarak uygulanabilir, herkese uyan bir düzenleme oluşturamayacaktır. Etkili yönetim, teknolojinin nüansları kadar belirli kullanım alanlarının detaylarına da bağlı olacaktır. Düzenleyici kurumlar, YZ uygulamalarının kullanılacağı sektörler, ağlar ve sistemler hakkında derin bilgiye sahip uzmanları istihdam etmektedir. YZ yönetimi için sorumlulukları yeni bir varlıkta birleştirmek yerine mevcut kurumlar arasında dağıtmak, bu uzmanlığın daha etkin kullanılmasını sağlayacaktır. Mevcut yönetim yapılarını kullanmak yasal olarak da mümkündür. Birçok düzenleyici kurum, yapay zekâ dahil geniş bir teknoloji yelpazesi üzerinde yasal yetkilere sahiptir.

Elbette, YZ'yi yönetmek için mevcut yetkileri kullanmak zorluklara da neden olacaktır. Düzenleyicilerin, YZ'nin benzersiz zorluklarına uyum sağlamak için yazılım güvence prosedürlerini, test ve değerlendirme standartlarını ve diğer süreçleri gözden geçirmesi gerekecektir. Ayrıca birçok kurum, YZ yönetim rejimlerini geliştirmek ve uygulamak için

teknik iş gücünü genişletmek zorunda kalacaktır. Muhtemelen bazı YZ uygulamaları, mevcut yetkilerin kapsamı dışında kalacak ve bu durumda zararı azaltmak için yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulacaktır. Federal politika yapıcılar bu sorunları ele almak için çalışıyor olsa da bu çabaların sonuç vermesi zaman alacaktır.

Kaynak: *Bruna Casas*

Erişim: <https://www.cfr.org/blog/dont-reinvent-wheel-govern-ai>

Anahtar Kelimeler: Amerika, Düzenleme, Yapay Zekâ, Yönetişim.

2. İnovasyon Yanılgısı: ABD-Çin Teknoloji Yarışı / Foreign Affairs (ABD)

Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, 2018 yılında yaptığı bir konuşmada "**yıkıcı teknolojik yeniliklerin**" tarihe yön verme potansiyeline dikkat çekmiştir. Xi, Birinci Sanayi Devrimi'nin "**makineleşme**", İkinci Sanayi Devrimi'nin "**elektrifikasyon**" ve Üçüncü Sanayi Devrimi'nin "**enformatikleşme**" süreçlerini sıralayarak, **yapay zekâ** gibi ileri teknolojilerdeki atılımların dünyayı **Dördüncü Sanayi Devrimi**'nin eşğine getirdiğini belirtmiştir. Çinli uluslararası ilişkiler uzmanı Jin Canrong ise Çin'in Dördüncü Sanayi Devrimi rekabetinde ABD'den daha avantajlı olduğunu savunmuştur. ABD'de ise Başkan

Joe Biden, göreve geldikten sonra yaptığı ilk basın toplantısında, yeni teknolojilerdeki rekabetin önemine dikkat çekerek "**geleceğe sahip çıkma**" ihtiyacını vurgulamıştır. Ayrıca, Çin'in "dünyanın en güçlü ülkesi" olma hedefinin kendi yönetimi altında gerçekleşmeyeceğini ifade etmiştir.

Hem Çin hem de ABD, teknolojik yeniliklere öncülük etmenin küresel ekonomik güç dengesini değiştireceğine inanırken bu alandaki hâkimiyetin kritik olduğunu düşünmektedir. Ancak, tarihteki diğer örneklerde de olduğu gibi, büyük yenilikleri ilk geliştiren ülke değil, bu yenilikleri geniş ölçekte benimseyip yayan ülkeler jeopolitik üstünlük elde edecektir. Bu bağlamda, teknolojik yeniliklerin yayılma süreci olmadan, en büyük ilerlemeler bile sınırlı kalacak ve üretkenliği artıran temel teknolojilerin yayılması gelecekteki jeopolitik dengeyi belirleyecektir.

Dördüncü Sanayi Devrimi'ne kim öncülük edecek? Hem ABD hem de Çin'deki düşünürler ve politika yapımcılar, yenilikleri tekelleştirmeye odaklanarak **üç noktaya** gereğinden fazla **önem** vermektedir: Yapay zekâ ve diğer yeni teknolojilerin üretkenlik artışını ne hızda şekillendireceği, temel ilerlemelerde ilk olarak nerede öncülük edileceği ve dar bir endüstri yelpazesinin yeni teknolojilerden yararlanarak büyümeyi yönlendireceği beklentisi. Ancak bu rekabetteki asıl belirleyici faktör gözden kaçmaktadır: Bir ülkenin, yapay zekâ gelişmelerini geniş bir endüstri yelpazesine yayma kapasitesi.

Kaynak: Ann Wang

ABD'nin, teknolojik üstünlüğünü korumak için iyi bir konumda olduğu belirtilirken, Amerikan işletmelerinin **bulut bilişim, akıllı sensörler** ve **temel endüstriyel yazılımlar** gibi bilgi ve iletişim teknolojilerini benimsemekte çok daha hızlı hareket ettiği vurgulanmıştır. Etkili bir endekse göre, Çin bu teknolojilere erişim açısından dünyada 83. sırada ve ABD'nin oldukça gerisinde yer almaktadır. Yapay zekâ konusunda ise Çin'de, önde gelen bir yapay zekâ konferansında en az bir makale yayımlamış (bir üniversitenin yapay zekâ mühendisleri yetiştirme kapasitesine dair bir gösterge) araştırmacı istihdam eden yalnızca 29 üniversite varken, ABD'de bu sayı 159'dur. Ayrıca ABD, yapay zekâ gelişmelerini tüm ekonomiye yaymaya yardımcı olan akademi ve sanayi arasındaki sıkı bağlara sahip iken, Çin'in ise bu tür bağlantıları oldukça sınırlıdır. Ancak ABD, yapay zekânın yayılmasındaki avantajlarını sürdürmek yerine, önde gelen sektörlerdeki **inovasyon** döngülerine hâkim olmayı hedeflemektedir. Washington, Çinli teknoloji şirketlerine karşı daha agresif ticaret ve sanayi politikaları benimseyerek ABD'nin teknolojik liderliğini güvence altına almak için yenilikçi bir endüstriyel politika geliştirmiştir.

Erişim: <https://www.foreignaffairs.com/china/innovation-fallacy-artificial-intelligence>

Anahtar Kelimeler: Amerika, Çin, Difüzyon, Yapay Zekâ.

F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER

1. Brookings Institute

ABD'nin Ukrayna, Rusya ve NATO'ya Yönelik Dış Politikası

Çevrimiçi Etkinlik (12.09.2024)

Rusya'nın Kırım'ı ele geçirmesinin üzerinden 10 yıl, Ukrayna'ya karşı başlattığı savaşın üstünden iki buçuk yıl geçtikten sonra Ukrayna hala Rusya'ya karşı kazanmak için mücadele etmektedir. ABD'de gerçekleştirilecek başkanlık seçiminden sonra yeni gelecek hükümet Çin'den Orta Doğu'ya, Avrupa'dan Meksika'ya kadar çeşitli sorunlar ile mücadele etmek zorunca kalacaktır. Gerçekleştirilecek etkinlikte; yeni ABD yönetiminin dış politikasında nelere dikkat etmesi gerektiği, sorunları nasıl çözebileceği ve müttefikleri ile nasıl ilişkiler geliştirmeli gibi sorular üzerine tartışılacaktır.

Erişim: <https://www.brookings.edu/events/american-foreign-policy-toward-ukraine-russia-and-nato-beyond-2024/>

2. Overseas Development Institute

Çin ve Afrika'nın Ekonomik Etkileşimi: Geçmiş, Günümüz ve Gelecek

Çevrimiçi Etkinlik (12-13.09.2024)

Çin'in Afrika'da yaptığı altyapı yatırımı son dönemde giderek artmıştır. 2005 yılında sadece dört Afrika ülkesine yatırım yapılırken, 2023 yılında bu rakam 46'ya kadar yükselmiştir. Çin'in Afrika'nın altyapısına yönelik yatırımları özellikle Covid-19 dönemine kadar önemli miktarda artış göstermiştir. Gerçekleştirilecek etkinlikte Çin'in Afrika'daki yatırımları, Çin'in yatırım stratejisi ve iki taraf arasındaki ekonomik ilişkide jeopolitiğin önemi incelenecek ve tartışılacaktır.

Erişim: <https://odi.org/en/events/cgf-odi-aerc-conference-2024-china-africa-economic-interactions-past-present-and-future/>

3. Center for Strategic & International Studies

Zorunlu Çalışma Konusuna Yönelik Geliştirilecek Ortaklıklar

Çevrimiçi Etkinlik (17.09.2024)

Yapılan son araştırmalara göre çeşitli sektörde 28 milyon kişi zorla çalıştırılma sorunuyla karşı karşıyadır. Bu sorunun çözümüne yönelik birçok kurum faaliyette bulunsa da daha fazla çalışmaların yapılması gerektiği belirtilmiştir. Gerçekleştirilecek etkinlikte zorla çalıştırılma sorununun çözümüne yönelik tartışma gerçekleştirilecektir.

Erişim: <https://www.csis.org/events/ending-forced-labor-partnerships-path-forward>

4. Overseas Development Institute

Adil Bir Yeşil Ticaret ve Endüstriyel Dönüşüm İçin Dinamikleri Değiştirmek

Çevrimiçi Etkinlik (17.09.2024)

Üretim, ticaret ve endüstriyel kalkınmanın yeşillendirilmesi için yapılması gerekenler çeşitli zorlukları ve fırsatları barındırmaktadır. Gerçekleştirilecek etkinlikte Afrika odağında endüstri faaliyetlerinde gerçekleşecek temiz üretime geçiş süreci üzerine görüş alışverişi yapılacaktır.

Erişim: <https://odi.org/en/events/changing-the-dynamics-and-advancing-a-just-green-trade-and-industrial-transition/>

KOSAM'dan...

Belirlediği alanlarda araştırma raporları üreten, bilgi notları yayımlayan, farklı sorunlara çözüm sunma amaçlı projelere imza atan bir yapı hüviyetindeki **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)**, Konya merkezli bir düşünce kuruluşu olarak 2022 yılının ilk çeyreğinde kuruldu.

Ekonomi, ticaret, sanayi, iç ve dış politika dinamikleriyle sosyal politikalar, tarım, çevre, akıllı şehir, sağlık, enerji vb. konularla ilgilenen KOSAM faaliyetlerini şehir, ülke ve dünya ekseninde farklı başlıklarda yürütür.

Merkez; uluslararası düşünce kuruluşlarının faaliyetlerini, raporlarını ve güncel değerlendirmelerini düzenli takip eder. Bu kapsamda 2022 yılından itibaren KOSAM bünyesinde; dünya ve ülke gündemi hakkında bilgilenmek, düşünce kuruluşlarının raporlarından haberdar olmak ve en önemlisi küresel fırsatlardan faydalanıp risklerden kaçınmak için stratejik çalışmaları aktarmak amacıyla “**Dünya Ne Konuşuyor?**” Raporları hazırlamaktadır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu, her ayın ilk ve ikinci yarısını kapsamak üzere **ayda iki defa** okurlarıyla buluşmaktadır. Rapor **için Kuzey ve Latin Amerika, Euro Bölgesi, Orta ve Uzak Asya, Afrika, Orta Doğu, Avrasya** vb. çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının gündemleri KOSAM'ın uzman kadrosu tarafından analiz edilir. Süreçte “Hangi kuruluş ne tür konularda çalışmış, gündemde ne var ve gelecekte beklentileri neler?” sorularına cevap aranır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu; **Ekonomi, Politika, Çevre, Sosyal ve Teknoloji** olmak üzere **beş ana başlıkta** hazırlanır. Makale, rapor, bilgi notu, yorum vb. çalışmaların kısa özetleri okuyucuya yansıtılırken konu başlığı, makalenin hangi kurumdan alındığı ve bu merkezlerin hangi ülkede faaliyet gösterdikleri de raporda yer alır. Her özetin sonunda konuyla ilgilenen okurların orijinal çalışmaya hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için erişim linkleri açık şekilde paylaşılır.

KOSAM olarak hedefimiz; “Dünya Ne Konuşuyor?” sorusunun cevabını ve bölgelerinde ulusal/ uluslararası politikaya yön veren kuruluşların “**yarınların gündemi**” olarak gördükleri farklı başlıkları analiz ederek güncel hâli ile aktarmaktır. Bu bağlamda **2024 yılında da** ekonomi, siyaset, ticaret, sanayi, sosyal politika, eğitim, çevre vb. alanlarda yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası araştırma ve çalışmalar yürütmeye, büyük veri analizi ile mevcut durum değerlendirmeleri yaparak geleceğe ışık tutmaya ve **sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaya devam ediyoruz.**